



ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 22.7.2014
COM(2014) 477 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Προς μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Προς μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΑΤΖΕΝΤΑ ΤΗΣ ΕΕ

1.1. Ένα πλεονέκτημα για όλους, μια ευθύνη για όλους

Η ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά, υλική και άυλη, είναι ο κοινός μας πλούτος -η κληρονομιά μας από τις προηγούμενες γενιές των Ευρωπαίων και το κληροδότημά μας για τις επόμενες. Είναι αναντικατάστατο αποθετήριο γνώσης και πολύτιμος πόρος για την οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή. Εμπλουτίζει τη ζωή εκατοντάδων εκατομμυρίων ανθρώπων, αποτελεί πηγή έμπνευσης για τους διανοούμενους και τους καλλιτέχνες, και κινητήρια δύναμη για τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας. Η πολιτιστική κληρονομιά μας και ο τρόπος με τον οποίο τη διατηρούμε και την αξιοποιούμε αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τον προσδιορισμό της θέσης της Ευρώπης στον κόσμο και την ελκυστικότητά της ως τόπου διαμονής, εργασίας και επίσκεψης.

Η πολιτιστική κληρονομιά είναι κοινός πόρος και κοινό αγαθό. Όπως και άλλα παρόμοια αγαθά μπορεί να είναι ευάλωτη στην υπερεκμετάλλευση και την ανεπαρκή χρηματοδότηση, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε παραμέληση, παρακμή και, σε ορισμένες περιπτώσεις, λήθη. Η φροντίδα της πολιτιστικής κληρονομιάς μας αποτελεί, επομένως, κοινή ευθύνη όλων μας. Ενώ η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς εμπίπτει κατά κύριο λόγο στην αρμοδιότητα των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαδραματίζει καίριο ρόλο, σύμφωνα με τις Συνθήκες της ΕΕ και με βάση την αρχή της επικουρικότητας.

Το προοίμιο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει ότι τα υπογράφοντα μέρη εμπνέονται από την πολιτιστική, τη θρησκευτική και την ανθρωπιστική κληρονομιά της Ευρώπης. Το άρθρο 3 παράγραφος 3 απαιτεί από την ΕΕ να μεριμνήσει για την προστασία και ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς. Το άρθρο 167 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) αναφέρει τα εξής: «Η Ένωση συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών και σέβεται την εθνική και περιφερειακή πολυμορφία τους, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά.» Η ΣΛΕΕ αναγνωρίζει επίσης την ιδιαιτερότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς για τη διατήρηση της πολιτιστικής πολυμορφίας και την ανάγκη να διασφαλιστεί η προστασία της στην ενιαία αγορά¹.

¹ Το άρθρο 36 της ΣΛΕΕ επιτρέπει απαγορεύσεις ή περιορισμούς εισαγωγών, εξαγωγών ή διαμετακομίσεων για την προστασία εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία. Η οδηγία αριθ. 93/7/ΕΟΚ σχετικά με την επιστροφή πολιτιστικών αγαθών που έχουν παράνομα απομακρυνθεί από το έδαφος κράτους μέλους εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 114 της ΣΛΕΕ, για την εξασφάλιση της επιστροφής πολιτιστικών αγαθών που χαρακτηρίζονται ως «εθνικοί θησαυροί» κατά την έννοια του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ. Η εν λόγω οδηγία αναδιατυπώθηκε με την οδηγία 2014/60/ΕΕ. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 116/2009 του Συμβουλίου, σχετικά με την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών, θεσπίζει διατάξεις προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι εξαγωγές πολιτιστικών αγαθών υπόκεινται σε ενιαίους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης. Το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της ΣΛΕΕ προβλέπει ότι δύνανται να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά οι ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής

Μετά την έγκριση της ευρωπαϊκής ατζέντας για τον πολιτισμό² το 2007, η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί προτεραιότητα για τα προγράμματα εργασίας του Συμβουλίου για τον πολιτισμό και η συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχει προχωρήσει μέσω της ανοικτής μεθόδου συντονισμού³. Το πολιτικό ενδιαφέρον σε επίπεδο ΕΕ αυξάνεται σταθερά, όπως τόνισαν πρόσφατα οι ενδιαφερόμενοι για τον πολιτισμό και την κληρονομιά στη διακήρυξη «Νέα αφήγηση για την Ευρώπη»⁴: «Η Ευρώπη ως πολιτικό σώμα χρειάζεται να αναγνωρίσει την αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η πολιτιστική κληρονομιά αποκαλύπτει τι σημαίνει να είσαι Ευρωπαίος σε διαχρονική βάση. Αποτελεί ισχυρό εργαλείο που παρέχει στους ευρωπαίους πολίτες το αίσθημα ότι ανήκουν σε μια ευρύτερη κοινότητα».

Δεν υπάρχει αντίφαση ανάμεσα στις εθνικές αρμοδιότητες και τη δράση της ΕΕ: η κληρονομιά είναι πάντα και τοπική και ευρωπαϊκή. Διαμορφώθηκε διαχρονικά, αλλά και πέρα από σύνορα και κοινότητες. Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελείται από τοπικές ιστορίες που συναποτελούν την ιστορία της Ευρώπης.

Η παρούσα ανακοίνωση έχει επικαιροποιηθεί από διάλογο πολλών ετών με τις προεδρίες της ΕΕ και τους ενδιαφερομένους⁵. Ανταποκρίνεται στη φετινή πρόσκληση του Συμβουλίου προς την Επιτροπή «να αναλάβει την ανάλυση του οικονομικού και κοινωνικού αντικτύπου της πολιτιστικής κληρονομιάς στην ΕΕ και να συμβάλει στην ανάπτυξη στρατηγικής προσέγγισης για την πολιτιστική κληρονομιά»⁶. Εξετάζει τις διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τον οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο της πολιτιστικής κληρονομιάς και τα σχέδια για τη βελτίωση της βάσης τεκμηρίωσης (τμήμα 1.2) και διερευνά τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες του τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς (τμήμα 1.3).

Σύμφωνα με τους στόχους της ευρωπαϊκής ατζέντας για τον πολιτισμό, η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει την προσέγγιση της ΕΕ για την πολιτιστική κληρονομιά σε διάφορους τομείς πολιτικής (τμήμα 2). Στη συνέχεια, εκθέτει τα διαθέσιμα εργαλεία σε επίπεδο ΕΕ, τα οποία συμπληρώνουν τα εθνικά και περιφερειακά προγράμματα, με σκοπό να συμβάλουν στην προστασία και τη βελτίωση της εγγενούς και κοινωνικής αξίας της πολιτιστικής κληρονομιάς (τμήμα 2.1), να ενισχύσουν τη συνεισφορά της στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας (τμήμα 2.2) και να αναπτύξουν το δυναμικό της δημόσιας διπλωματίας της ΕΕ (τμήμα 2.3).

Τέλος, η ανακοίνωση περιγράφει τα διαθέσιμα μέτρα για την ενίσχυση της συνεργασίας πολιτικής σε διάφορα επίπεδα και τα έργα που αναπτύσσονται για την υποστήριξη νέων μοντέλων διακυβέρνησης της πολιτιστικής κληρονομιάς (τμήματα 3 και 4).

Ο γενικός στόχος είναι να βοηθήσει τα κράτη μέλη και τους ενδιαφερομένους να αξιοποιήσουν στο έπακρο τη σημαντική υποστήριξη για την κληρονομιά, η οποία διατίθεται

κληρονομιάς, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους συναλλαγών και ανταγωνισμού στην Ένωση σε βαθμό αντίθετο με το κοινό συμφέρον.

² COM(2007)242 τελικό και ψήφισμα του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2007, σχετικά με μια ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό

³ ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/european-coop_en.htm

⁴ ec.europa.eu/debate-future-europe/new-narrative/pdf/declaration_en.pdf

⁵ Η εκπόνηση της παρούσας ανακοίνωσης έχει επωφεληθεί από το έργο που έχει επιτελεστεί υπό διαδοχικές προεδρίες της ΕΕ από την ομάδα προβληματισμού «Η ΕΕ και η πολιτιστική κληρονομιά», αρχίζοντας με τη διακήρυξη της Μπριζ υπό τη βελγική Προεδρία το 2010 (www.culture-dev.eu/pdf/fr/DeclarationofBrugesEN.pdf) και συνεχίζοντας το 2013 με τη λιθουανική και το 2014 με την ελληνική Προεδρία. Σημαντικές συνεισφορές έχουν προέλθει επίσης από το φόρουμ κορυφής για την ευρωπαϊκή κληρονομιά και από το νομικό φόρουμ για την ευρωπαϊκή κληρονομιά, καθώς και από τη «Συμμαχία για την Ευρωπαϊκή Κληρονομιά 3.3».

⁶ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά ως στρατηγικού πόρου για μια βιώσιμη Ευρώπη, που εγκρίθηκαν στις 21 Μαΐου 2014:

register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%209129%202014%20INIT

στο πλαίσιο των νομοθετικών πράξεων της ΕΕ, να σημειώσουν πρόοδο προς μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση, τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο και, εν τέλει, να καταστεί η Ευρώπη ένα εργαστήριο καινοτομίας που βασίζεται στην κληρονομιά⁷.

1.2. Υποτιμημένη συνεισφορά στην οικονομική μεγέθυνση και την κοινωνική συνοχή

Η κληρονομιά έχει πολλές διαστάσεις: πολιτιστική, φυσική, ψηφιακή, περιβαλλοντική, ανθρώπινη και κοινωνική. Η αξία της -τόσο η εγγενής όσο και η οικονομική- είναι μια συνάρτηση των εν λόγω διαφορετικών διαστάσεων και της ροής των συναφών υπηρεσιών. Η οικονομική αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς έχει πρόσφατα τεθεί στο επίκεντρο έρευνας⁸, αλλά είναι διαθέσιμες μόνον επιμέρους εκτιμήσεις της σημασίας της.

Ειδικότερα, λείπουν στοιχεία για το σύνολο της ΕΕ, αλλά ανά χώρα και τομεακές μελέτες καταδεικνύουν τη σημαντική οικονομική συνεισφορά του τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς. Σύμφωνα με την Ομοσπονδία Ευρωπαϊκών Οικοδομικών Επιχειρήσεων, το 2013 οι εργασίες ανακαίνισης και συντήρησης αντιπροσώπευαν το 27,5% της αξίας της κατασκευαστικής βιομηχανίας της Ευρώπης⁹. Στη Γαλλία το 2011 η πολιτιστική κληρονομιά απέφερε 8,1 δισ. ευρώ¹⁰ και μελέτες του Ηνωμένου Βασιλείου έχουν δείξει ότι το ιστορικό περιβάλλον μπορεί να προσφέρει υψηλή απόδοση επενδύσεων: κάθε 1 λίρα στερλίνα που επενδύεται αποφέρει έως 1,60 λίρες στερλίνες πρόσθετης οικονομικής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια δέκα ετών¹¹.

Η κληρονομιά έχει δευτερογενείς επιπτώσεις σε άλλους τομείς της οικονομίας. Για παράδειγμα, ο τουρισμός εκτιμάται ότι συνεισφέρει 415 δισ. ευρώ στο ΑΕγχΠ της ΕΕ¹², ενώ 3,4 εκατομμύρια τουριστικές επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν 15,2 εκατ. θέσεις εργασίας¹³ – πολλές από αυτές συνδεδεμένες με την πολιτιστική κληρονομιά, άμεσα ή έμμεσα. Το 27% των ταξιδιωτών της ΕΕ δηλώνουν ότι η πολιτιστική κληρονομιά είναι βασικός παράγοντας στην επιλογή ταξιδιωτικού προορισμού. Το 2013 το 52% των πολιτών της ΕΕ επισκέφθηκε τουλάχιστον ένα ιστορικό μνημείο ή τοποθεσία και το 37% κάποιο μουσείο ή γκαλερί στις αντίστοιχες χώρες τους, ενώ το 19% επισκέφθηκε κάποιο ιστορικό μνημείο ή τοποθεσία σε άλλη χώρα της ΕΕ¹⁴. Ως εκ τούτου, η πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να συμβάλει στην προβολή πόλεων και περιφερειών, προσελκύοντας ταλέντα και τουρισμό.

Η τεχνολογία προσθέτει οικονομική αξία στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς: το ψηφιοποιημένο πολιτιστικό υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον εμπλουτισμό της εμπειρίας των επισκεπτών, την ανάπτυξη ευρωπαϊκού περιεχομένου, ντοκιμαντέρ, τουριστικών εφαρμογών και παιχνιδιών.

Η πολιτιστική κληρονομιά μπορεί κάλλιστα να προωθήσει την κοινωνική συνοχή και ένταξη, μέσω της αναγέννησης παραμελημένων περιοχών, της δημιουργίας τοπικών θέσεων εργασίας και της προαγωγής της αμοιβαίας κατανόησης και του αισθήματος της κοινότητας. Ο τομέας

⁷ ec.europa.eu/culture/policy/culture-policies/cultural-heritage_en.htm

⁸ www.eenc.info/news/the-social-and-economic-value-of-cultural-heritage-literature-review

⁹ www.fiec.eu/en/library-619/key-figures.aspx

¹⁰ www.economie.gouv.fr/files/03-rapport-igf-igac-culture-economie.pdf

¹¹ hc.english-heritage.org.uk/content/pub/HC-Eng-2010

¹² www.wttc.org/site_media/uploads/downloads/european_union2014.pdf: η συναλλαγματική ισοτιμία αναφοράς της ΕΚΤ για το δολάριο ΗΠΑ / ευρώ για το 2013 είναι 1,3281

¹³ epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Tourism_industries_-_economic_analysis

¹⁴ Έρευνα του Ευρωβαρόμετρου σχετικά με τη στάση των Ευρωπαίων έναντι του τουρισμού ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_328_en.pdf EUROBAROMETER

προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες εκπαίδευσης και εθελοντισμού¹⁵, τόσο για τους νέους όσο και για τους ηλικιωμένους, και προάγει τον διάλογο μεταξύ διαφόρων πολιτισμών και γενεών.

Ωστόσο, για να κατανοηθεί καλύτερα ο υφιστάμενος και ο δυνητικός ρόλος της πολιτιστικής κληρονομιάς στην ανάπτυξη πολιτικής, είναι σημαντικό να βελτιωθούν τα συστηματικά στοιχεία σχετικά με τον οικονομικό και κοινωνικό της αντίκτυπο. Το έργο **Η πολιτιστική κληρονομιά μετρά για την Ευρώπη: Προς έναν ευρωπαϊκό δείκτη για την αξιολόγηση της πολιτιστικής κληρονομιάς**, που χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα της ΕΕ για τον πολιτισμό και εγκαινιάστηκε το 2013, θα συμβάλει προς αυτήν την κατεύθυνση. Θα συλλέξει και θα αναλύσει την υφιστάμενη έρευνα και τα στοιχεία από όλη την ΕΕ σχετικά με τον αντίκτυπο της πολιτιστικής κληρονομιάς στην κοινωνία και την οικονομία. Τα αποτελέσματα αναμένονται στα μέσα του 2015. Όσον αφορά τα στοιχεία του πολιτισμού γενικότερα, η Eurostat έχει αρχίσει να αναπτύσσει ένα σύνολο τακτικών ευρωπαϊκών στατιστικών, το οποίο αναμένεται επίσης να παραγάγει αποτελέσματα το 2015.

1.3. Ένας τομέας που υφίσταται μετασχηματισμό: η πολιτιστική κληρονομιά ως πηγή κοινωνικής καινοτομίας για έξυπνη και διατηρήσιμη ανάπτυξη, χωρίς αποκλεισμούς

Αντιμετωπίζοντας τις προκλήσεις...

Ο τομέας της πολιτιστικής κληρονομιάς βρίσκεται σε κρίσιμο σταυροδρόμι.

Οι δημόσιοι προϋπολογισμοί μειώνονται, όπως και η συμμετοχή σε παραδοσιακές πολιτιστικές δραστηριότητες¹⁶.

Η αστικοποίηση, η παγκοσμιοποίηση και οι τεχνολογικές αλλαγές διαφοροποιούν τα δυνητικά ακροατήρια.

Οι υψηλές τουριστικές εισροές έχουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα –αυξάνουν τα έσοδα, αλλά και τις περιβαλλοντικές και φυσικές πιέσεις.

Η ψηφιοποίηση και η επιγραμμική προσβασιμότητα πολιτιστικού περιεχομένου «ταρακουνούν» τα παραδοσιακά μοντέλα, μετασχηματίζουν τις αλυσίδες αξιών και απαιτούν νέες προσεγγίσεις στην πολιτιστική και καλλιτεχνική κληρονομιά μας.

Το λαθρεμπόριο πολιτιστικών τεχνουργημάτων παραμένει δύσκολο ζήτημα, που απαιτεί δράση σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Η υπερθέρμανση του πλανήτη και η κλιματική αλλαγή, ιδίως η άνοδος της στάθμης της θάλασσας και η αυξημένη εμφάνιση ακραίων καιρικών φαινομένων, μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο την πολιτιστική κληρονομιά.

Όλες αυτές οι προκλήσεις πρέπει να αντιμετωπιστούν, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης.

Ο τομέας της πολιτιστικής κληρονομιάς πρέπει επίσης να προσαρμόσει τα διοικητικά και επιχειρηματικά μοντέλα και να αναπτύξει νέες επαγγελματικές δεξιότητες σε συνεργασία με τις αρχές, όχι μέσω εφάπαξ και μεμονωμένων παρεμβάσεων, αλλά εντάσσοντας την αξιοποίηση και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς σε ευρύτερα μακροπρόθεσμα

¹⁵

www.europanostra.org/UPLOADS/FILS/Amsterdam_declaration_as%20adopted%20by%20GA_11062_011.pdf

¹⁶ Ειδική έκθεση Ευρωβαρόμετρου 399 του 2013, για την πρόσβαση και τη συμμετοχή στον πολιτισμό: ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_399_en.pdf

αναπτυξιακά σχέδια. Η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων του ιδιωτικού τομέα μέσω συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα θα πρέπει επίσης να διερευνηθεί περαιτέρω.

Είναι σαφές ότι πολλές δημόσιες πολιτικές έχουν αντίκτυπο στην πολιτιστική κληρονομιά, και η πολιτιστική κληρονομιά, με τη σειρά της, έχει μεγάλο αντίκτυπο σε άλλους τομείς πολιτικής. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαία μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη διατήρηση, την προώθηση και την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η πολλαπλή συμβολή της στους κοινωνικούς και οικονομικούς στόχους, καθώς και ο αντίκτυπός της σε άλλες δημόσιες πολιτικές.

... και αξιοποιώντας τις ευκαιρίες

Ο τομέας της πολιτιστικής κληρονομιάς επανακαθορίζεται για να αντιμετωπίσει τις νέες προκλήσεις.

Η διατήρηση προσανατολίζεται ολοένα και περισσότερο στη συντήρηση και ενίσχυση του συνόλου του πολιτιστικού τοπίου και όχι μιας μεμονωμένης τοποθεσίας, ενώ συγχρόνως γίνεται όλο και περισσότερο ανθρωποκεντρική. Οι παλιές προσεγγίσεις αποσκοπούσαν στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς απομονώνοντάς την από την καθημερινή ζωή. Οι νέες προσεγγίσεις επικεντρώνονται στο να την καταστήσουν αναπόσπαστο τμήμα της τοπικής κοινότητας. Οι τοποθεσίες αποκτούν δεύτερη ζωή και νόημα, εκφράζοντας τις σύγχρονες ανάγκες και ανησυχίες.

Η ψηφιοποίηση και η επιγραμμική προσβασιμότητα επιτρέπουν πρωτοφανείς μορφές συμμετοχής και ανοίγουν νέες ροές εσόδων. Τα εργαλεία ηλεκτρονικής μάθησης προωθούν την ευρύτερη πρόσβαση σε πολιτιστικό περιεχόμενο σε σπίτια, σχολεία και πανεπιστήμια και επιτρέπουν στους πολίτες να παράγουν, να επαναχρησιμοποιούν και να προσθέτουν αξία σε περιεχόμενο, ενισχύοντας την αξία των πολιτιστικών συλλογών.

Καθώς οι τοποθεσίες πολιτιστικής κληρονομιάς γίνονται δημόσιοι χώροι που παράγουν κοινωνικό και περιβαλλοντικό κεφάλαιο, οι πόλεις και οι περιφέρειες που τις φιλοξενούν μετατρέπονται σε κινητήριες δυνάμεις της οικονομικής δραστηριότητας, κέντρα γνώσεων, εστιακά σημεία δημιουργικότητας και πολιτισμού, τόπους αλληλεπίδρασης και κοινωνικής ένταξης της κοινότητας· εν ολίγοις παράγουν καινοτομία και συμβάλλουν στην έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, σύμφωνα με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Τα μουσεία και τα αρχεία εξελίσσονται επίσης, μεταξύ άλλων με την ψηφιοποίηση συλλογών, τη σύνδεσή τους σε ανοικτά δίκτυα και την ευρύτερη διάθεσή τους στους πολίτες (αν και το ποσοστό της ψηφιοποιημένης πολιτιστικής κληρονομιάς που είναι διαθέσιμη στο διαδίκτυο παραμένει μικρό, λόγω των πόρων που απαιτούνται για την ψηφιοποίηση και, σε μικρότερο βαθμό, λόγω της εκκαθάρισης των δικαιωμάτων δημιουργού¹⁷).

Τα μουσεία προσανατολίζονται όλο και περισσότερο προς την κοινότητα, με πρωταγωνιστές μεμονωμένα άτομα και ιστορίες, για παράδειγμα προτείνοντας αφηγήσεις βασισμένες στην πολιτιστική κληρονομιά που διαπλέκουν τις προσωπικές ιστορίες των μελών της κοινότητας στην ερμηνεία μεγαλύτερων ιστορικών γεγονότων. Θέτουν το κοινό στο επίκεντρο των δραστηριοτήτων τους και στο ίδιο επίπεδο με τις συλλογές, δεν διστάζουν να διερευνήσουν ευαίσθητα και δύσκολα ζητήματα και πραγματεύονται σύγχρονα θέματα που εκφράζουν πιο ποικιλόμορφα ακροατήρια.

Ιστορικές πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά αντιμετωπίζουν τα πιο πολύπλοκα προβλήματα όσον αφορά τη διατήρηση του ιστού της ευρωπαϊκής ταυτότητας, παράγοντας παράλληλα διατηρήσιμη ανάπτυξη και απασχόληση. Δείχνουν όμως επίσης ότι η ευφυής διαχείριση της

¹⁷

www.enumerate.eu/fileadmin/ENUMERATE/documents/ENUMERATE-Digitisation-Survey-2014.pdf

πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να είναι επιτυχής και διατηρήσιμη, για παράδειγμα μέσω της ενεργειακά αποδοτικής επαναχρησιμοποίησης των ιστορικών κτιρίων και της προώθησης πιο οικολογικών μεταφορών και του πολιτιστικού τουρισμού. Χάρη στην ελκυστικότητα του αστικού και φυσικού περιβάλλοντος, οι τοποθεσίες πολιτιστικής κληρονομιάς συνήθως φιλοξενούν συστάδες του πολιτιστικού και δημιουργικού κλάδου. Μεγάλο μέρος της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς έχει επίσης τις ρίζες του σε αγροτικές περιοχές και απομακρυσμένες περιφέρειες, συχνά συνδεδεμένες στενά με το φυσικό περιβάλλον· εν προκειμένω καινοτόμες μορφές διαχείρισης με προσανατολισμό στις κοινότητες μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά το οικονομικό και κοινωνικό δυναμικό τους.

2. ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η πολιτιστική κληρονομιά είναι στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής ατζέντας για τον πολιτισμό, συμβάλλοντας σημαντικά και στους τρεις στόχους της:

- *προώθηση της πολιτιστικής πολυμορφίας και του διαπολιτισμικού διαλόγου* -λόγω της εγγενούς και κοινωνικής αξίας της, η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί κεντρική συνιστώσα
- *προώθηση του πολιτισμού ως καταλύτη για τη δημιουργικότητα* –η πολιτιστική κληρονομιά συμβάλλει μέσω του άμεσου και έμμεσου οικονομικού δυναμικού της, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητας να στηρίζει τις πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες μας και να εμπνέει δημιουργούς και διανοούμενους
- *προώθηση του πολιτισμού ως ζωτικού στοιχείου της διεθνούς διάστασης της Ένωσης* – η ευρωπαϊκή εμπειρογνομοσύνη στην πολιτιστική κληρονομιά χαίρει ιδιαίτερης εκτίμησης σε διεθνές επίπεδο

Ενώ οι πολιτικές για τη διατήρηση, την αποκατάσταση, την προσβασιμότητα και την εκμετάλλευση της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελούν πρωτίστως εθνικές ή τοπικές αρμοδιότητες, η πολιτιστική κληρονομιά καλύπτεται άμεσα από αρκετές πολιτικές της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του πολιτισμού, του περιβάλλοντος, της έρευνας και καινοτομίας, της εκπαίδευσης, της περιφερειακής πολιτικής και της τελωνειακής συνεργασίας.

Για την υποστήριξη της ευρωπαϊκής ατζέντας για τον πολιτισμό έχει αναπτυχθεί νέα γενιά μέσω της ΕΕ -αρχής γενομένης με τα προγράμματα «Δημιουργική Ευρώπη» και «Ορίζοντας 2020»- που πρέπει να γίνουν καλύτερα γνωστά και να κινητοποιηθούν. Η ΕΕ υποστηρίζει σημαντικές κοινές προσπάθειες διατήρησης (για παράδειγμα, στον Παρθενώνα και στον αρχαιολογικό χώρο της Πομπηίας)¹⁸, χρηματοδοτεί έρευνα αιχμής και συμμετέχει στην εκπόνηση νέων, πιο ανοικτών αφηγήσεων σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης· συμβάλλει επίσης στην ευαισθητοποίηση μέσω βραβείων και άλλων πρωτοβουλιών, συχνά σε συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών.

Για την ενίσχυση της θέσης της Ευρώπης στον τομέα της διατήρησης, της αποκατάστασης και της αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, υπάρχει ανάγκη για:

- ενθάρρυνση του εκσυγχρονισμού στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, με αύξηση της ευαισθητοποίησης και συμμετοχή νέων ακροατηρίων

¹⁸ Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, σε συνεργασία με το πρόγραμμα Europa Nostra, υποστηρίζει επίσης την προστασία των επτά πιο απειλούμενων τοποθεσιών στην Ευρώπη, που επιλέγονται ετησίως: www.europanostra.org/7-most-endangered

- εφαρμογή στρατηγικής προσέγγισης της έρευνας και της καινοτομίας, της ανταλλαγής γνώσεων και της έξυπνης εξειδίκευσης·
- αξιοποίηση των ευκαιριών που προσφέρει η ψηφιοποίηση· προσέγγιση νέων ακροατηρίων και ενθάρρυνση της συμμετοχής των νέων·
- προσδιορισμός των αναγκών σε επίπεδο δεξιοτήτων και βελτίωση της κατάρτισης των επαγγελματιών του τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς και
- συνέχιση της ανάπτυξης περισσότερο συμμετοχικών μοντέλων ερμηνείας και διακυβέρνησης, που είναι καλύτερα προσαρμοσμένα στη σύγχρονη Ευρώπη, με μεγαλύτερη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων, ο τομέας της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς χρειάζεται περισσότερες ευκαιρίες για μεγαλύτερης κλίμακας δικτύωση και ομαδική μάθηση εντός και μεταξύ των κρατών μελών.

2.1. Βελτίωση της εγγενούς και κοινωνικής αξίας της πολιτιστικής κληρονομιάς με σκοπό την προαγωγή της πολιτιστικής πολυμορφίας και του διαπολιτισμικού διαλόγου

Έρευνα και καινοτομία

Η συγκέντρωση πόρων για την εφαρμογή των πλέον σύγχρονων τεχνολογιών και την τόνωση νέων επιστημονικών προσεγγίσεων μπορεί να βελτιώσει σημαντικά την κατανόηση, τη διατήρηση και τη διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η ΕΕ στηρίζει επί μακρόν την έρευνα για την πολιτιστική κληρονομιά στο πλαίσιο των ερευνητικών προγραμμάτων-πλαίσιας της, προωθώντας την αριστεία της ΕΕ στην έρευνα για την πολιτιστική κληρονομιά.

Στο πλαίσιο του **έβδομου προγράμματος-πλαισίου για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη**, επενδύθηκαν 100 εκατ. ευρώ περίπου σε έργα που αφορούν βασικές πτυχές της προστασίας, της διατήρησης και της ενίσχυσης της πολιτιστικής κληρονομιάς, καλύπτοντας επίσης πολιτιστικές ανταλλαγές, μουσεία, ταυτότητες και γλωσσική πολυμορφία, πολιτιστικά τοπία και ειδικές ερευνητικές υποδομές.

Η **πρωτοβουλία κοινού προγραμματισμού** «Πολιτιστική κληρονομιά και πλανητικές μεταβολές» είναι μια καινοτόμος και συνεργατική ερευνητική πρωτοβουλία που αποβλέπει στον εξορθολογισμό και συντονισμό των εθνικών ερευνητικών προγραμμάτων, προκειμένου να καταστεί δυνατή η πιο αποτελεσματική και αποδοτική χρήση των λιγοστών οικονομικών πόρων, η αξιοποίηση των συνεργιών και η αποφυγή επικαλύψεων¹⁹.

Ο **«Ορίζοντας 2020»** είναι το νέο πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία, με σχεδόν 80 δισ. ευρώ διαθέσιμα από το 2014 έως το 2020. Θα ενισχύσει περαιτέρω τη θέση της ΕΕ στον τομέα της διατήρησης, της αποκατάστασης και της αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, με την υποστήριξη της συνεργασίας μεταξύ ερευνητών σε ευρύ φάσμα θεμάτων. Οι ευκαιρίες έρευνας και καινοτομίας που σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά θα είναι διαθέσιμες και στους τρεις πυλώνες του προγράμματος: επιστημονική αριστεία, βιομηχανική υπεροχή και κοινωνικές προκλήσεις. Η ΕΕ θα στηρίζει την εφαρμογή της επιστήμης αιχμής στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς· την ανάπτυξη πιο συμμετοχικών ερμηνειών του παρελθόντος· και νέες μεθόδους διάδοσης και ανταλλαγής γνώσεων. Ο ευρωπαϊκός χάρτης πορείας για τις

¹⁹ www.jpi-culturalheritage.eu/ και www.heritageportal.eu

ερευνητικές υποδομές δίνει προτεραιότητα στη δημιουργία νέας ευρωπαϊκής ψηφιακής υποδομής έρευνας για τις τέχνες και τις ανθρωπιστικές επιστήμες (DARIAH)²⁰.

Οι δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας θα εξετάσουν τη διάδοση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, τις μεταβαλλόμενες τάσεις διαμόρφωσης ταυτότητας, την ενίοτε αμφιλεγόμενη κληρονομιά των ευρωπαϊκών πολέμων, καθώς και την πνευματική βάση και τον πολιτιστικό ρόλο της Ευρώπης στον κόσμο και τις πλούσιες ευρωπαϊκές συλλογές αρχείων, μουσείων και βιβλιοθηκών, αξιοποιώντας τις τεχνολογικές ευκαιρίες που προσφέρει η ψηφιακή εποχή. Επιπλέον, έρευνα και καινοτομία πραγματοποιούνται στις στρατηγικές, στις μεθοδολογίες και στα εργαλεία που απαιτούνται για την ενεργοποίηση μιας δυναμικής και βιώσιμης πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ευρώπη για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των φυσικών κινδύνων και καταστροφών. Θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στις συγκλίνουσες τεχνολογίες και στην πολυεπιστημονική έρευνα και καινοτομία των μεθοδολογιών, των προϊόντων και των υπηρεσιών στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς²¹.

Θα εγκαινιαστεί επίσης πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία και ατζέντα για την πολιτιστική κληρονομιά, με βάση τη συνεισφορά ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου οι οποίοι εξετάζουν καινοτόμες και βιώσιμες επενδύσεις, τη χρηματοδότηση και τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Θα έχει μια πολυσυμμετοχική προσέγγιση, εστιασμένη στην κοινωνία και την επιχειρηματικότητα, και θα παράσχει υποστήριξη πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών.

Η κοινωνική πλατφόρμα για τις στοχαστικές κοινωνίες θα φέρει σε επαφή ερευνητές, ενδιαφερόμενα μέρη και υπεύθυνους για τη χάραξη πολιτικής, για την αντιμετώπιση θεμάτων πολιτικής με ολοκληρωμένο τρόπο. Η πλατφόρμα θα συνδράμει την Επιτροπή στον προσδιορισμό μιας καινοτόμου και εστιασμένης ερευνητικής ατζέντας, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών εκφράσεων στην Ευρώπη²².

Σύνδεση της πολιτιστικής κληρονομιάς μας και ευρεία διάθεσή της στην ψηφιακή εποχή

Η ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς συμβάλλει στην ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό, με βελτίωση της πρόσβασης του κοινού στις διάφορες μορφές γλωσσικής και πολιτιστικής έκφρασης. Η ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, η διάθεσή της σε επιγραμμική μορφή και η υποστήριξη της οικονομικής εκμετάλλευσής της είναι επίσης δραστηριότητες στο επίκεντρο της ψηφιακής ατζέντας για την Ευρώπη. Η ψηφιοποίηση πολλαπλασιάζει τις ευκαιρίες πρόσβασης στην πολιτιστική κληρονομιά και τη συμμετοχή του κοινού· ενώ τα ψηφιακά εργαλεία όπως η τρισδιάστατη σάρωση μπορούν να διευκολύνουν τη διατήρηση και αποκατάσταση των στοιχείων της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η πολιτιστική πλατφόρμα **Europeana** (www.europeana.eu) παρέχει τώρα πρόσβαση σε 30 εκατομμύρια αντικείμενα πολιτισμού από περισσότερους από 2.500 οργανισμούς: οι πόροι των πολιτιστικών ιδρυμάτων της Ευρώπης είναι τώρα πιο φιλικό στο διαδίκτυο και επαναχρησιμοποιούνται ευρύτερα. Η Europeana συμβάλλει στην ανάπτυξη και εφαρμογή προτύπων και διαλειτουργικότητας στον τομέα αυτόν και παρέχει έναν χώρο όπου οι επαγγελματίες στον τομέα του πολιτισμού ανταλλάσσουν ψηφιακή εμπειρογνομοσύνη.

²⁰ ec.europa.eu/research/infrastructures/pdf/esfri-strategy_report_and_roadmap.pdf

²¹ Απόφαση αριθ. 2013/743/ΕΕ του Συμβουλίου για τον καθορισμό του ειδικού προγράμματος υλοποίησης του προγράμματος «Ορίζων 2020»

²² ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/h2020/topics/2102-reflective-9-2014.html

Επιτρέπει στους Ευρωπαίους να συμμετάσχουν στην πολιτιστική κληρονομιά τους και να συνεισφέρουν τις προσωπικές τους εμπειρίες, για παράδειγμα σε σχέση με σημαντικά ιστορικά γεγονότα, όπως ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος.

Ωστόσο, οι προκλήσεις παραμένουν: πρέπει να γίνεται ορθή διαχείριση, διατήρηση και συντήρηση του ψηφιακού πολιτιστικού περιεχομένου· τα επιγραμμικά δικαιώματα πρέπει να εκκαθαριστούν· και το υλικό πρέπει να διατεθεί σε μορφή αναγνώσιμη από υπολογιστές, σύμφωνα με ανοικτά πρότυπα, με ελάχιστη ανάλυση, διαλειτουργικότητα και εμπλουτισμένα μετα-δεδομένα.

Σε επίπεδο ΕΕ ορισμένες από τις προκλήσεις αυτές αντιμετωπίζονται με την **οδηγία 2003/98 για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα**²³, ενώ η **σύσταση 2011/711/ΕΕ**²⁴ για την ψηφιοποίηση και την επιγραμμική προσβασιμότητα πολιτιστικού υλικού και για την ψηφιακή διαφύλαξη καλεί τα κράτη μέλη να προωθήσουν τη διαθεσιμότητα βάσεων δεδομένων με πληροφόρηση για τα δικαιώματα, συνδεδεμένων σε ευρωπαϊκό επίπεδο (όπως η ARROW) και να δημιουργήσουν τις συνθήκες του νομικού πλαισίου για την ενίσχυση των μηχανισμών αδειοδότησης για την ψηφιοποίηση μεγάλης κλίμακας και τη διασυνοριακή προσβασιμότητα έργων που δεν διατίθενται πλέον στο εμπόριο.

Πολλά έργα της ΕΕ έχουν επιτρέψει την επιγραμμική πρόσβαση σε σπάνιο υλικό. Το **έργο Europeana Regia** έχει ψηφιοποιήσει περισσότερα από 1.000 σπάνια και πολύτιμα χειρόγραφα από τον Μεσαίωνα και την Αναγέννηση. Άλλα έργα εστιάζουν στις δυνατότητες δημιουργικής επαναχρησιμοποίησης ψηφιακού πολιτιστικού υλικού, όπως το **Europeana Creative** και το **Europeana Space**.

Η ΕΕ έχει αναγνωρίσει τον κινηματογράφο ως βασική συνιστώσα της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς· ως εκ τούτου, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έχουν συστήσει στα κράτη μέλη να συγκεντρώνουν, να διατηρούν και να αποκαθιστούν συστηματικά την κινηματογραφική μας κληρονομιά και να διευκολύνουν τις πολιτιστικές και εκπαιδευτικές χρήσεις της²⁵. Η Επιτροπή παρακολουθεί την εφαρμογή αυτών των συστάσεων²⁶ και διευκολύνει την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών στο πλαίσιο της ομάδας εμπειρογνομόνων του κινηματογράφου / της υπο-ομάδας κινηματογραφικής κληρονομιάς²⁷. Η κινηματογραφική κληρονομιά βρίσκεται επίσης στο επίκεντρο της νέας ανακοίνωσης της Επιτροπής: Ο ευρωπαϊκός κινηματογράφος στην ψηφιακή εποχή -Σύνδεση πολιτιστικής ποικιλομορφίας και ανταγωνιστικότητας²⁸.

Πρώθηση της συνεργασίας, ευαισθητοποίηση, ανταμοιβή της αριστείας, προώθηση των εμβληματικών πρωτοβουλιών και της μνήμης της ΕΕ

Με βάση το προηγούμενο πρόγραμμα «Πολιτισμός» της ΕΕ, το νέο πρόγραμμα «**Δημιουργική Ευρώπη**» θα στηρίξει τη διασυνοριακή συνεργασία για την προώθηση του εκσυγχρονισμού του τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς. Επίσης, θα βελτιώσει τη δυνατότητα της κοινωνίας των πολιτών να λειτουργεί σε διακρατικό επίπεδο με την

²³ Οδηγία 2003/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Νοεμβρίου 2003, για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα.

²⁴ Σύσταση 2011/711/ΕΕ της Επιτροπής, της 27ης Οκτωβρίου 2011, για την ψηφιοποίηση και την επιγραμμική προσβασιμότητα πολιτιστικού υλικού και για την ψηφιακή διαφύλαξη

²⁵ Σύσταση 2005/865/ΕΚ σχετικά με την κινηματογραφική κληρονομιά και την ανταγωνιστικότητα των συναφών δραστηριοτήτων της κινηματογραφικής βιομηχανίας

²⁶ Οι εκθέσεις του 2008, του 2010 και του 2012 διατίθενται στη διεύθυνση: ec.europa.eu/digital-agenda/en/protection-film-heritage

²⁷ ec.europa.eu/digital-agenda/en/cinema-expert-group-subgroup-film-heritage

²⁸ ec.europa.eu/culture/library/reports/com272_en.pdf

υποστήριξη δικτύων και πλατφορμών. Εφόσον η ανάπτυξη ακροατηρίου αποτελεί βασική προτεραιότητα του προγράμματος, ο τομέας της πολιτιστικής κληρονομιάς θα ενθαρρύνεται να πειραματιστεί με νέους τρόπους προσέγγισης πιο ποικιλόμορφου κοινού, συμπεριλαμβανομένων των νέων και των μεταναστών.

Ο πλούτος της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης και οι προσπάθειες που καταβάλλονται για την προστασία της αξίζουν να γίνουν καλύτερα κατανοητά από τους ευρωπαίους πολίτες. Αυτό αποτελεί πρωτίστως ευθύνη των εθνικών και τοπικών αρχών και του τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά η ΕΕ συμβάλλει επίσης με ορισμένες πανευρωπαϊκές πρωτοβουλίες.

Κάθε έτος τον Σεπτέμβριο σε 50 χώρες σε όλη την Ευρώπη περισσότερα από 20 εκατομμύρια άτομα έχουν πρόσβαση σε χιλιάδες τοποθεσίες που ανοίγουν σπάνια στο κοινό και σε μοναδικές εκδηλώσεις, στο πλαίσιο των **ημερών ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς**. Η πρωτοβουλία αυτή, υπό τοπική καθοδήγηση, υποστηρίζεται από κοινού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Η ΕΕ συμβάλλει στην αύξηση της ευαισθητοποίησης μέσω των **Βραβείων Πολιτιστικής Κληρονομιάς / Βραβείων Europa Nostra της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, που τιμούν τα υποδειγματικά επιτεύγματα πολιτιστικής κληρονομιάς. Μέχρι σήμερα 387 τοποθεσίες και έργα έχουν λάβει αυτά τα έγκριτα βραβεία.

Οι **ευρωπαϊκές πολιτιστικές πρωτεύουσες** (ΕΠΠ) είναι άλλη μία εμβληματική πολιτιστική πρωτοβουλία που αποδεικνύει τη δυναμικά μεγάλη κοινωνική και οικονομική απόδοση της επένδυσης στην πολιτιστική κληρονομιά. Ορισμένες αξιολογήσεις των ΕΠΠ έχουν διαπιστώσει απόδοση έως και 8 ευρώ για κάθε ευρώ που δαπανάται. Ο τίτλος της ΕΠΠ μπορεί επίσης να δημιουργήσει σημαντική κοινωνική και οικονομική παρακαταθήκη, ιδίως αν ενταχθεί σε μια μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή στρατηγική πολιτισμού και δημιουργικότητας (όπως στο Έσεν, στη Λιλ και στη Γένοβα).

Ιδιαίτερη έμφαση για τη δράση της ΕΕ δίνεται στη διατήρηση της μνήμης βασικών γεγονότων στην ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και ιδίως των τραγικών γεγονότων – όπως εκείνα που συνδέονται με τους παγκόσμιους πολέμους– που ξεπερνούν την ιστορία μεμονωμένων ευρωπαϊκών κρατών. Το **σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς**, που ξεκίνησε σε διακυβερνητικό επίπεδο, επισημαίνει τις τοποθεσίες πολιτιστικής κληρονομιάς που τιμούν και συμβολίζουν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, τα ιδανικά και την ιστορία της. Είναι πλέον μια λειτουργικά αυτόνομη πρωτοβουλία της ΕΕ· τα πρώτα βραβεία απονεμήθηκαν τον Απρίλιο του 2014.

Το ευρωπαϊκό σκέλος της μνήμης του προγράμματος «**Ευρώπη για τους πολίτες**» έχει ως στόχο να ενθαρρύνει τον προβληματισμό σχετικά με τα αίτια της εμφάνισης απολυταρχικών καθεστώτων στη σύγχρονη ιστορία της Ευρώπης. Οι δραστηριότητες αφορούν επίσης άλλες καθοριστικές στιγμές και σημεία αναφοράς στην πρόσφατη ευρωπαϊκή ιστορία. Το σκέλος αυτό αποβλέπει στην προώθηση της ανοχής, της αμοιβαίας κατανόησης, του διαπολιτισμικού διαλόγου και της συμφιλίωσης ως μέσων υπέρβασης του παρελθόντος και οικοδόμησης του μέλλοντος.

2.2. Ένας καταλύτης για τη δημιουργικότητα και την ανάπτυξη: καλύτερη αξιοποίηση του οικονομικού δυναμικού της πολιτιστικής κληρονομιάς της ΕΕ

Εκμετάλλευση του δυναμικού της πολιτιστικής κληρονομιάς για την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη

Οι πολιτικές συνοχής και αγροτικής ανάπτυξης της ΕΕ μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της αποκατάστασης της πολιτιστικής κληρονομιάς, υποστηρίζοντας τον δημιουργικό και τον πολιτιστικό κλάδο και χρηματοδοτώντας την κατάρτιση και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των επαγγελματιών του πολιτιστικού τομέα.

Επί του παρόντος, η διατήρηση, η προώθηση και η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς υποστηρίζονται επαρκώς στο πλαίσιο των **Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ)**. Κατά την περίοδο 2007-2013 το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης διέθεσε 3,2 δισ. ευρώ για την προστασία και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, 2,2 δισ. ευρώ για την ανάπτυξη της πολιτιστικής υποδομής και 553 εκατ. ευρώ για υπηρεσίες στον τομέα του πολιτισμού, από τις οποίες επωφελήθηκε και η πολιτιστική κληρονομιά.

Κατά την περίοδο 2014-2020, οι επενδύσεις των ΕΔΕΤ στην πολιτιστική κληρονομιά θα εξακολουθήσουν να είναι επιλέξιμες, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, μέσω άμεσης χρηματοδότησης, αλλά και μέσω επενδύσεων στην αστική αναγέννηση, τη διατηρήσιμη ανάπτυξη και την υποστήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ).

Στο πλαίσιο του **Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης** η επένδυση στον πολιτισμό και την πολιτιστική κληρονομιά θα πρέπει να αποτελεί μέρος ολοκληρωμένων και βιώσιμων στρατηγικών οικονομικής ανάπτυξης. Μπορεί να καλύπτει ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων στον δημόσιο, τον μη κερδοσκοπικό και τον ιδιωτικό τομέα (ιδίως των ΜΜΕ), επιδιώκοντας επενδύσεις που συμβάλλουν άμεσα στους στόχους και στις επενδυτικές προτεραιότητες του ταμείου. Οι επενδύσεις σε μικρής κλίμακας πολιτιστικές υποδομές ως μέρος μιας εδαφικής στρατηγικής θα πρέπει να συμβάλουν τόσο στην ανάπτυξη του ενδογενούς δυναμικού όσο και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της ποιότητας ζωής, ιδίως μεταξύ των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, βελτιώνοντας την πρόσβασή τους σε πολιτιστικές και ψυχαγωγικές υπηρεσίες τόσο σε αστικά όσο και σε αγροτικά περιβάλλοντα.

Το **Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης** θα συνεχίσει να στηρίζει τη διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής πολιτιστικής κληρονομιάς (στην οποία επενδύθηκαν 1,2 δισ. ευρώ κατά το διάστημα 2007-13) και το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας** θα χρηματοδοτήσει αναπτυξιακά έργα, υπό την καθοδήγηση κοινοτήτων, τα οποία προωθούν την πολιτιστική κληρονομιά –περιλαμβανομένης της θαλάσσιας πολιτιστικής κληρονομιάς– στις αλιευτικές περιοχές.

Επιπλέον, κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, έργα αποκατάστασης των αστικών κέντρων, περιλαμβανομένης της πολιτιστικής κληρονομιάς ή των πολιτιστικών χώρων, θα εξακολουθήσουν να επωφελούνται από μηχανισμούς χρηματοοικονομικού σχεδιασμού (ήτοι συμμετοχικά δάνεια ή εγγυήσεις). Μια νέα πλατφόρμα Χρηματοδοτικών Μηχανισμών-Τεχνική Συμβουλευτική Πλατφόρμα (FI-TAP) βρίσκεται στο στάδιο της προετοιμασίας για να αντικαταστήσει την πρωτοβουλία της πολιτικής JESSICA (Κοινή Ευρωπαϊκή Στήριξη για Βιώσιμες Επενδύσεις σε Αστικές Περιοχές), που αναπτύχθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή από κοινού με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και σε συνεργασία με την Τράπεζα Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Προώθηση του τουρισμού που επικεντρώνεται στην ευρωπαϊκή πολιτιστική και βιομηχανική κληρονομιά

Η Επιτροπή προωθεί την ανάπτυξη βιώσιμου, υπεύθυνου και ποιοτικού τουρισμού, συμπεριλαμβανομένων προϊόντων που συνδέονται με την πολιτιστική και βιομηχανική κληρονομιά. Εκτός από τη στήριξη του προγράμματος του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά

με τις πολιτιστικές διαδρομές, η ΕΕ παρέχει επιχορηγήσεις για τη δημιουργία ή τη βελτίωση ευρωπαϊκών πολιτιστικών διαδρομών που διασχίζουν πολλές χώρες και την ένταξή τους σε κοινή αφήγηση, όπως η ευρωπαϊκή αστροτουριστική διαδρομή «EU sky route», που έχει στόχο να τοποθετήσει την Ευρώπη στην παγκόσμια περιοδεία αστροτουρισμού, ή το μονοπάτι μνήμης «Liberation Route Europe» με θέμα τα συμβάντα των ετών 1944-45. Οι διαδρομές αυτές συχνά συνδέουν μεταξύ τους λιγότερο γνωστούς προορισμούς, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στη διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς και μειώνοντας την πίεση που ασκείται σε άλλες τοποθεσίες.

Η πλούσια ευρωπαϊκή υποθαλάσσια πολιτιστική κληρονομιά –ναυάγια και αρχαιολογικοί χώροι βυθισμένοι κάτω από αυξανόμενες στάθμες υδάτων– είναι σε μεγάλο βαθμό κρυφή και διατρέχει κίνδυνο λόγω της αύξησης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στη θάλασσα, ενώ το οικονομικό δυναμικό της παραμένει ανεκμετάλλευτο. Η Επιτροπή έχει εκπονήσει σχέδια για τη διάθεση χαρτών των τοποθεσιών αυτών, την προστασία τους με τη διασφάλιση ότι περιλαμβάνονται στα χωροταξικά σχέδια και την αξιοποίηση του δυναμικού τους για προσέλκυση παράκτιας τουριστικής βιομηχανίας που παρέχει λιγότερο επισφαλείς ευκαιρίες απασχόλησης²⁹.

Αναζωογόνηση παλιών δεξιοτήτων και ανάπτυξη νέων

Ένα σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο τομέας της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι η σταδιακή εξαφάνιση παραδοσιακών δεξιοτήτων και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων. Οι δημογραφικές τάσεις επιδεινώνουν την κατάσταση, επομένως μπορεί σύντομα να υπάρξει έλλειψη ειδικευμένων εργαζομένων. Νεότερες δεξιότητες –όπως στις τεχνολογίες των πληροφοριών– έχουν μεγάλη ζήτηση, αλλά συχνά ελλιπή προσφορά.

Υπάρχει ανάγκη να αυξηθεί η ελκυστικότητα των επαγγελματιών που σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά και να δοθούν περισσότερες ευκαιρίες για συνεχή κατάρτιση, με την αξιοποίηση, για παράδειγμα, των ευκαιριών που προσφέρονται από το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο**.

Με βάση τα επιτεύγματα του προγράμματος διά βίου μάθησης, το **πρόγραμμα Erasmus+** θα παράσχει περισσότερες ευκαιρίες για τη μαθησιακή κινητικότητα και την αντιμετώπιση της έλλειψης δεξιοτήτων μέσω της υποστήριξης διακρατικών εταιρικών σχέσεων μεταξύ επιχειρήσεων, ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ιδρυμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Συμμαχίες γνώσης (για τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) και τομεακές συμμαχίες δεξιοτήτων (για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση) μπορεί να βοηθήσουν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων σπουδών που ανταποκρίνονται στις νέες ανάγκες των διαφόρων τομέων και στην καλύτερη σύνδεσή τους με την αγορά εργασίας. Ο τομέας της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι σε θέση να επωφεληθεί από τις πρωτοβουλίες αυτές.

Οι τρέχουσες εργασίες σχετικά με την ανάπτυξη επαγγελματικών προφίλ πολιτιστικής κληρονομιάς κατά την **ευρωπαϊκή ταξινόμηση δεξιοτήτων, προσόντων και επαγγελματιών (ESCO)** θα βελτιώσουν επίσης τη διαφάνεια των προσόντων και θα διευκολύνουν τη διασυνοριακή κινητικότητα των ειδικευμένων εργαζομένων.

2.3. Η πολιτιστική κληρονομιά στις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ

Ο πολιτισμός είναι θεμελιώδες πλεονέκτημα της δημόσιας διπλωματίας της Ευρώπης – μοιραζόμαστε τις πολιτιστικές μας αξίες και τα χρηματοδοτικά προγράμματα με τους

²⁹ COM(2014) 254 σχετικά με την καινοτομία στο πλαίσιο της «γαλάζιας οικονομίας»: COM(2013) 133 σχετικά με τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό.

εταίρους μας, ανοίγοντας τον δρόμο για ισχυρότερους δεσμούς μεταξύ μεμονωμένων ατόμων και οργανισμών.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της δραστηριοποιούνται σε πολυμερή φόρουμ και οργανισμούς που ασχολούνται με πολιτικές πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως το **Συμβούλιο της Ευρώπης**³⁰ και η UNESCO³¹, και διεξάγουν διμερείς διαλόγους με τρίτες χώρες και περιφέρειες όπου η πολιτιστική κληρονομιά διαδραματίζει σημαντικό ρόλο.

Υπάρχει επίσης αυξανόμενη ευαισθητοποίηση στην εξωτερική πολιτική της ΕΕ για τους κινδύνους στους οποίους είναι εκτεθειμένη η πολιτιστική κληρονομιά και τα πλεονεκτήματα της σωστής σχεδίασης και εφαρμογής πολιτικών πολιτιστικής κληρονομιάς για την προώθηση της διατηρήσιμης ανάπτυξης, της ανάπτυξης υπέρ των φτωχών και των ειρηνικών σχέσεων.

Αυτό αντιπροσωπεύει μια ευκαιρία για δράση της ΕΕ πέρα από τα σύνορα της Ένωσης. Υπάρχει αυξανόμενη παγκόσμια ζήτηση για ευρωπαϊκή εμπειρογνομοσύνη στην πολιτιστική κληρονομιά³² και πολλά κράτη μέλη είναι πρόθυμα να μοιραστούν την τεχνογνωσία τους για την προστασία των χώρων και να βοηθήσουν τις χώρες εταίρους να αναπτύξουν βιώσιμες στρατηγικές που βασίζονται στις κοινότητες.

Ο εμπλουτισμός της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και η καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης αποτελούν προτεραιότητες για τη **συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και της Αφρικής**. Εξετάζονται επίσης θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της **ευρωασιατικής συνόδου κορυφής (ASEM)** και σε **διαλόγους πολιτικής** που διεξάγει η Επιτροπή με στρατηγικούς εταίρους όπως η Κίνα, η Ινδία, η Βραζιλία και οι χώρες Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας. Κατά τη διάρκεια των τριών τελευταίων ετών, στην περιφέρεια της **Μεσογείου**³³ η αναπτυξιακή βοήθεια της ΕΕ για τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς υπερέβη τα 70 εκατ. ευρώ. Στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχουν εφαρμόσει από κοινού τη **διαδικασία της Λιουμπλιάνας**³⁴, με βάση την υπόθεση ότι τα προγράμματα πολιτιστικής κληρονομιάς συμβάλλουν στη σταθερότητα και την ανάπτυξη δημοκρατικών, ειρηνικών και ελεύθερων κοινωνιών των πολιτών. Η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι επίσης μία από τις προτεραιότητες της **πρωτοβουλίας του Κιέβου**³⁵, με συμμετοχή των χωρών της ανατολικής εταιρικής σχέσης.

Στη μελλοντική αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ, ενόψει του *Προγράμματος δράσης για αλλαγή* του 2011, οι παρεμβάσεις που αφορούν την πολιτιστική κληρονομιά θα αξιολογούνται με βάση τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν τις αναπτυξιακές προτεραιότητες, όπως η ενίσχυση της κοινωνίας των πολιτών στην τοπική διακυβέρνηση, η επίλυση συγκρούσεων και η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

³⁰ Η σύμβαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης του 2011 για την αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς για την κοινωνία (σύμβαση Φάρο) συνδέει με καινοτόμο τρόπο την κοινή κληρονομιά της Ευρώπης με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Περιλαμβάνει επίσης έναν ορισμό της πολιτιστικής κληρονομιάς που έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντικός.

³¹ Η διακήρυξη Hangzhou, η οποία εγκρίθηκε στο Διεθνές Συνέδριο της UNESCO «Πολιτισμός: κλειδί για τη διατηρήσιμη ανάπτυξη» (15-17 Μαΐου 2013), ζητεί την πλήρη ενσωμάτωση του πολιτισμού σε στρατηγικές διατηρήσιμης ανάπτυξης σε ολόκληρο τον κόσμο και την εντατικοποίηση των εθνικών πολιτικών και προγραμμάτων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η προστασία και η προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς

³² Για παράδειγμα, η συνεργασία στην καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών και στην προστασία των εθνικών αρχείων αναφέρονται αμφότερες ρητά στην τελική διακήρυξη της τέταρτης συνόδου κορυφής ΕΕ-Αφρικής, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 2-3 Απριλίου 2014.

³³ www.euromedheritage.net/

³⁴ ec.europa.eu/culture/documents/ce_precatalogue_ljubljana_e.pdf

³⁵ www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/Kyiv/default_en.asp

3. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΕΠΙΠΕΔΑ

Η συνεργασία σε επίπεδο ΕΕ μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στις πολιτικές και τη διακυβέρνηση πολιτιστικής κληρονομιάς σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, με βάση το άρθρο 167 της ΣΛΕΕ («... ενώ ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά») και με τον καθορισμό πολυεπίπεδου, πολυσυμμετοχικού πλαισίου.

Νομοθετική δράση έχει ήδη αναληφθεί σε τομείς αρμοδιότητας της ΕΕ: για παράδειγμα, η **οδηγία αριθ. 2014/52 για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων**, της οποίας η πρόσφατη αναθεώρηση ενισχύει την απαίτηση για τα κράτη μέλη να αξιολογήσουν τις συνέπειες ορισμένων δημοσίων και ιδιωτικών έργων για τα υλικά στοιχεία και την πολιτιστική κληρονομιά. Επιπλέον, στο πλαίσιο του προγράμματος εκσυγχρονισμού των κρατικών ενισχύσεων, οι ενισχύσεις για τον πολιτισμό και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς περιλαμβάνονται ως νέα κατηγορία ενισχύσεων στον νέο **γενικό κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία (ΓΚΑΚ)**³⁶. Ο ΓΚΑΚ διευρύνει σημαντικά τις δυνατότητες των κρατών μελών να χορηγούν «καλές ενισχύσεις» σε εταιρείες χωρίς εκ των προτέρων έλεγχο της Επιτροπής, με τη μορφή επενδύσεων ή λειτουργικών ενισχύσεων.

Το επόμενο **πρόγραμμα εργασιών του Συμβουλίου για τον πολιτισμό**, που ξεκινά το 2015, προσφέρει την ευκαιρία για εντατικοποίηση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στο πλαίσιο της **ανοικτής μεθόδου συντονισμού (ΑΜΣ)**. Οι υπουργοί Πολιτισμού της ΕΕ συμφώνησαν πρόσφατα³⁷ ότι η πολιτιστική κληρονομιά θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα της μελλοντικής εργασίας ΑΜΣ. Σημαντικά θέματα στον τομέα αυτό περιλαμβάνουν τη βελτίωση της βάσης τεκμηρίωσης των πολιτικών, τις καινοτομίες στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς και τη βέλτιστη χρήση των διαρθρωτικών ταμείων και των άλλων προγραμμάτων της ΕΕ. Η πολιτιστική κληρονομιά θα περιλαμβάνεται επίσης στον **δομημένο διάλογο της Επιτροπής με την κοινωνία των πολιτών**.

Για να εξασφαλιστεί η ροή των πληροφοριών με τα κράτη μέλη και την κοινωνία των πολιτών και να ενισχυθεί η διεπαφή μεταξύ των εθνικών και των ενωσιακών πολιτικών, η Επιτροπή εργάζεται για τη βελτίωση της πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικά με την πολιτική και την υποστήριξη προγραμμάτων της ΕΕ για τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω λεπτομερούς **χαρτογράφησης** των δραστηριοτήτων μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής, η οποία δημοσιεύεται στο διαδίκτυο, παράλληλα με την παρούσα ανακοίνωση³⁸ και η οποία θα πρέπει να επανεξετάζεται και να επικαιροποιείται τακτικά.

Μέσω του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη», προβλέπεται ένα πιλοτικό έργο για την προώθηση της **ομαδικής μάθησης μεταξύ πόλεων και περιφερειών**, το οποίο θα συμβάλει στη διάδοση των καλών πρακτικών στον τομέα του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η Επιτροπή, σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης, θα προωθήσει επίσης την ανάπτυξη που βασίζεται στην πολιτιστική κληρονομιά και καθοδηγείται από τοπικούς φορείς στο έδαφος της Ένωσης, προσδιορίζοντας νέα μοντέλα για την πολυσυμμετοχική διακυβέρνηση και τη διενέργεια επιτόπιων άμεσων πειραματισμών.

³⁶ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης.

³⁷ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά ως στρατηγικού πόρου για μια βιώσιμη Ευρώπη, 21 Μαΐου 2014

³⁸ ec.europa.eu/culture/policy/culture-policies/cultural-heritage_en.htm

Τέλος, η κληρονομιά αποτελεί σημαντικό ζήτημα για το εξαμηνιαίο **ευρωπαϊκό φόρουμ πολιτισμού** και θα συνεχίσει να περιλαμβάνεται σε μελλοντικές εκδόσεις.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η παρούσα ανακοίνωση εξετάζει τι μπορεί να κάνει η ΕΕ για την ενίσχυση της εγγενούς αξίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και την εκμετάλλευση του οικονομικού και κοινωνικού δυναμικού της. Η ευρωπαϊκή εμπειρία καταδεικνύει ότι είναι δυνατή η μετάβαση από την εκτίμηση της μοναδικότητας της κληρονομιάς κάποιου στο ενδιαφέρον και τον σεβασμό της κληρονομιάς των άλλων.

Η Επιτροπή καλεί τώρα όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να εξετάσουν τον τρόπο με τον οποίο οι δημόσιες πολιτικές σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένου του ενωσιακού, θα μπορούσαν να συγκεντρωθούν καλύτερα ώστε να αντλήσουν τη μακροπρόθεσμη και βιώσιμη αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης, και να αναπτύξουν μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη διατήρηση και αξιοποίησή της.